

Javaslat
a Veszprém város területén található kilátók, kilátópontok
(városunk panorámái)
veszprémi települési értéktárba történő felvételéhez

Készítette: dr. Herth Viktória

..... (aláírás)
Veszprém, 2018. október 30.

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Művészetek Háza Veszprém

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: dr. Herth Viktória

Levelezési cím: Veszprém, Vár utca 17.

Telefonszám: 06 20 990 83 64

E-mail cím: herth.viktoria@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. **A nemzeti érték megnevezése:** Veszprém város területén található kilátók, kilátópontok

2. **A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása**

☐ agrár- és élelmiszer gazdaság	☐ egészség és életmód	☒ épített környezet
☒ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☒ természeti környezet	☒ turizmus	

3. **A nemzeti érték fellelhetőségének helye:** Veszprém város közigazgatási területe

4. **Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik**

települési tájegységi megyei külhoni magyarság

5. **A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása**

Dombokra épült városunk bővelkedik természet adta és épített kilátóhelyekben. Veszprém kiemelkedően szép elemeit, egyes településrészeit, valamint a Bakony hegyvonulatait láthatjuk ezekről a pontokról.

Veszprémben vannak természet alkotta kilátópontok, ember által, nem elsősorban kilátó céljára létrehozott építmények, amelyekről remek panoráma nyílik, valamint kifejezetten e célra épített kilátók.

Veszprém domborzati viszonyai, egyedülálló szerkezete – a város közepén emelkedik a Vár – alakította úgy, hogy nem csak kilátóhelyekről beszélhetünk, hanem „rálátó” pontokról is. Sok olyan utca, szeglet található városunkban, ahonnan a Várra, annak egy részére nyílik lenyűgöző rálátás.

Veszprém természet teremtette kilátó pontjai:

Harmat utcai dombtető

László templom dombja

Cserhádi panoráma sétány

Benedek-hegy

Látóhegy

Veszprém korábbi évszázadokban épített kilátó helyei:

Tűztorony

Várkilátó („Világvége”)

Dubniczay-palota bástyája

Várkapu terasza

Viadukt

Veszprém XXI. században épült kilátói:

Csatár-hegyi kilátó 2003

Gulya-dombi kis kilátó 2006

Jutas vitéz kilátó 2014

Gizella kilátó 2015

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Egy település számára alapvető a külső megjelenése. Veszprém Magyarország legszebb települései közé tartozik. Domborzata, természeti környezete, valamint épített öröksége egyaránt csodálatra méltó. Az itt élők számára mindez természetes, hiszen nap, mint nap találkozunk egyes részeivel. Ám a veszprémiek számára is élmény, amikor egy-egy kilátópontról szemlélik meg lakókörnyezetüket.

Turisták ezrei látogatják városunkat, s legnagyobb élményként a város egészének és egyes részleteinek látványát emlegetik.

Kötelességünk e környezetet megőrizni, fejleszteni.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

hazaielmenyek.hu; veol.hu; vehir.hu; turistamagazin.hu;

Séd 2016 ősz

Veszprém Városi Televízió Kilátó 2016.09.16.

Magyar János építésmérnök szóbeli tájékoztatása, valamint az általa átadott tervezési dokumentációk

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja

VESZPRÉM PANORÁMÁI

Kilátók, kilátópontok Veszprémben

Dombokra épült városunk bővelkedik természet adta és épített kilátóhelyekben. Veszprém kiemelkedően szép elemeit, egyes településrészeit, valamint a Bakony hegyvonulatait láthatjuk ezekről a pontokról.

„A kilátó a következőt jelzi a számomra: az ember szeretne felülemelkedni önmagán, és amióta világ a világ, ez így van. Nem akar beleragadni a hétköznapi kisszerűségbe. És ha az ember tud felülemelkedni, akkor azt veszi észre, hogy ami lent zajlik, sokszor egymás gyilkolása, nyugtalanság, békétlenség, az felülről nézve egészen rendezett, nyugodt – egészen más, mint ott lent. De hogy erre rájövünk, föl kell menni, fölül kell emelkedni. Nem lenézni azt, ami ott lenn van, hanem a szó igazi értelmében letekinteni. Fölülről. Mert fönről minden egészen más.”

*Dr. Korzenszky Richard bencés szerzetes,
a tihanyi bencés apátág volt előjárója*

Veszprémben vannak

- természet alkotta kilátópontok,
- ember által, nem elsősorban kilátó céljára létrehozott építmények, amelyekről remek panoráma nyílik,
- kifejezetten e célra épített kilátók.

Jelen összesítésben csak a nyilvános helyek szerepelnek, amelyek bárki számára hozzáférhetőek, így például nem került bele

- a Húszemeletes felső szintje,
- a Lovassy László Gimnázium sportpályája,
- a Völgyikút Étterem terasza.

Veszprém domborzati viszonyai, egyedülálló szerkezete – a város közepén emelkedik a Vár – alakította úgy, hogy nem csak kilátóhelyekről beszélhetünk, hanem „rálátó” pontokról is. Sok olyan utca, szeglet található városunkban, ahonnan a Várra, annak egy részére nyílik lenyűgöző rálátás. Ilyen helyek például

- a Dózsavárosban a Szent István utcával párhuzamosan, a Margit romokhoz futó utcák többsége,
- a Kolostorok és Kertek sétaút Benedek-hegy körüli része,
- a Jeruzsálemhegy belváros felé vezető utcái közül néhány,
- a Cserhát Fenyves utcára vezető utcái,
- a Jutasi út nagy része,
- a VASAS műfüves sportpálya,
- a Pajtakert környéke,
- a Bagolyvári parkolóház teteje,
- a Szent Miklós-szeg fennsíkja,
- a Pápai úti VOLÁN telep mögötti domboldal,
- az Eszterházy utca nagy része.

A sor még folytatható lenne, hiszen városunk számtalan utcájából nyílik káprázatos rálátás a Várra. Ezekben azonban sajnos, a forgalom, a mindennapi élet megzavarása nélkül nehéz lenne kilátópontokat – pontosabban Várra rálátó pontokat – kialakítani.

Veszprém természet teremtette kilátó pontjai:

Harmat utcai dombtető
László templom dombja
Cserhádi panoráma sétány
Benedek-hegy
Látóhegy

Veszprém korábbi évszázadokban épített kilátó helyei:

Tűztorony
Várkilátó („Világvége”)
Dubniczay-palota bástyája
Várkapu terasza
Viadukt

Veszprém XXI. században épült kilátói:

Csatár-hegyi kilátó 2003
Gulya-dombi kis kilátó 2006
Jutas vitéz kilátó 2014
Gizella kilátó 2015

VESZPRÉM TERMÉSZET TEREMTETTE KILÁTÓ PONTJAI

HARMAT UTCAI DOMBTETŐ

A Szent István Völgyhíd déli, Jeruzsálemhegyi végénél nyílik a Harmat utca, amely a híddal párhuzamosan halad a dombtető felé. Bal oldalt parkolóhelyek várják a kirándulókat.

A dombtető szépen füvesített, gondozott, autóval ide már nem lehet kihajtani. Három pad található a domb szélén, kelet, észak és nyugat felé „tájolva”. Murvás sétaúton lehet körbemenni. Tiszta, rendezett környezet jellemzi ezt az apró fennsíkot.

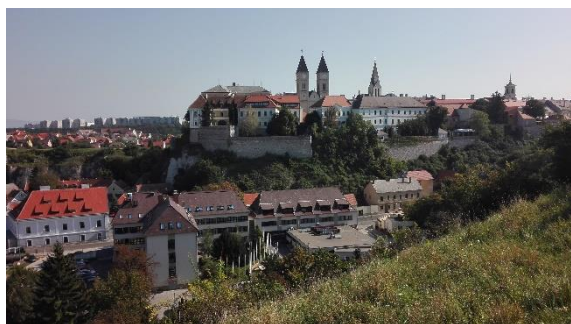
Kelet felé a Vár látható innen, a Jutasi úti lakótelep; észak felé a Dózsaváros, kiemelkedik a közelben lévő László templom, távolban a Bakony vonulatai. Nyugatra a Viadukt és a Fejessvölgy, az Endrődi lakótelepen lévő házaknak csak a tetejük látszik, a fenyves mögött.

Harmat utcai fennsík
a Dubniczay-palota udvaráról

Harmat utcai fennsík

Kilátás a várra

Kilátás a Patak tér felé

Kilátás a Viadukt felé

Kilátás az Endrődi lakótelep felé

LÁSZLÓ TEMPLOM DOMBJA

A Szent István Völgyhíd északi vége mellett egy kis domb tetején áll a Szent László templom. Ősztől tavaszig a Várra, a Benedek-hegyre, a vele épp szemben lévő Árpád-házi Szent Margit templomra gyönyörű kilátás nyílik a templom elől.

(Érdekesség: mindez fordítva nem igaz. A Margit templom elől épp csak az érseki palota látszik, a Vár többi része és a Szent László templom szinte észrevehetetlen.)

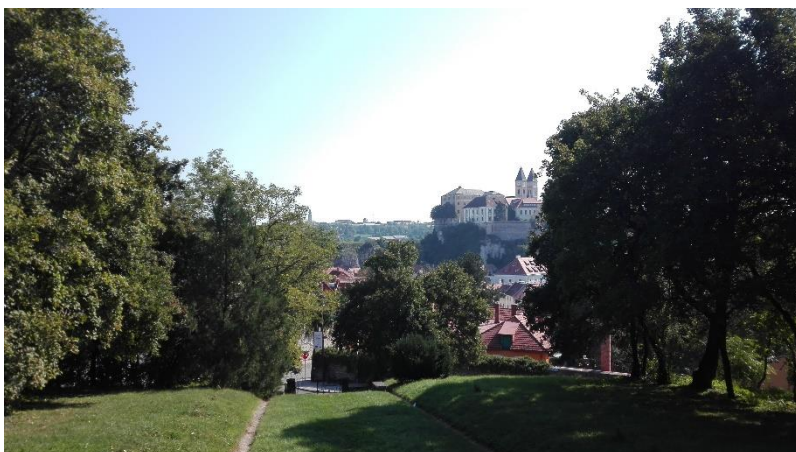
Nyáron a Várnak csak kisebb része látszik a dús lombú fáktól, ám Veszprém dimbes-dombos jellege remekül érvényesül innen nézve. A templom előtt egy pad található, rendezett, tiszta, szépen füvesített, bokros-fás terület. A templom melletti füves tisztásról szintén szép kilátás nyílik a vár felé.

László templom dombja

A templom előtti tér

Kilátás a Vár felé

„Fordítva nem igaz”

CSERHÁTI PANORÁMA SÉTÁNY

1938-ban, a Szent István év beruházásai között szerepelt a sétány kialakítása. A városunkról 1938-ban készült útifilmben is látható, nagyon szép állapotban. A Giriceses lépcső, közleként már egy 1794-es jegyzőkönyvben szerepel. A Buhim utcából a Cserhátra vezető, úgynevezett 100 fokos lépcsőt a Márkó felől érkezők használták a piac felé menet.

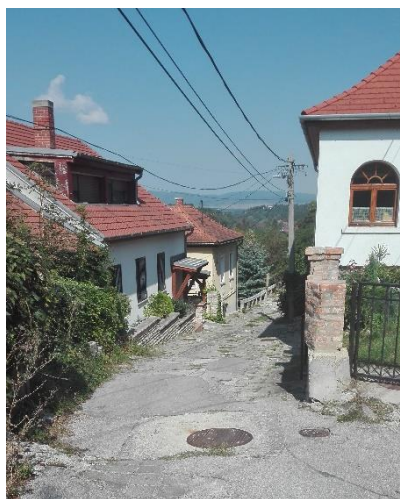
A '60-as évek közepéig használták rendszeresen ezt az utat, majd a Kopácsy utcára terelődött a forgalom. Amikor a régi Cserhátot lebontották, a lépcső használhatatlanná vált.

2013 tavaszán a VERGA Zrt. közmunkásai megszépítették a domboldalt, teherautónyi szemetet gyűjtöttek össze, a felesleges bokrokat, fákat kivágták, megtisztították a régi korlátot, a meredek szakaszokon pedig újat építettek, a padokat is kicserélték. A Veszprém-Cserhádi Társaskör Kulturális Egyesület gondját viseli a lépcsőnek, a sétautat takarítják.

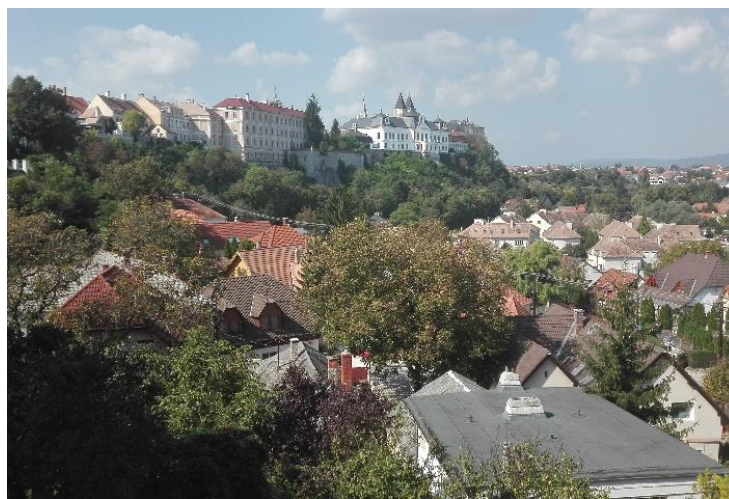
A panoráma út a Lovassy László Gimnázium mögötti Galamb utcáról induló Giriceses-lépcsőről érhető el. A lépcső mellett pihenőhely található. A lombok miatt a kilátás innen elég szűk, ám hangulatos: a Pajta utcai domboldal látható.

A pihenőhely és a sétaút folyamatos figyelmet igényel, a kiszélesedő út tiszta, rendezett. Az Árva utcai – táblával is jelölt – kilátó pontról izgalmas látvány tárul elénk: a Vár keleti oldala, távolban a Bakony vonulatai.

A panorámaút megújítását Játkói Bernadett hely- és turizmustörténeti kutató kezdeményezte, aki feltárta a város turizmustörténetét, kutatta a panorámaút múltját, és felhívta a figyelmet az útvonalban rejlő értékekre, lehetőségekre. A történeti információk tőle származnak.

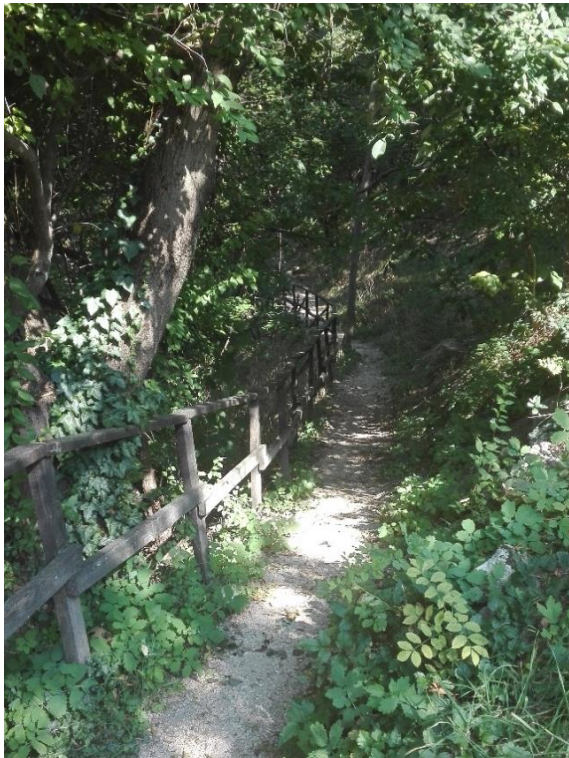
Árva utca

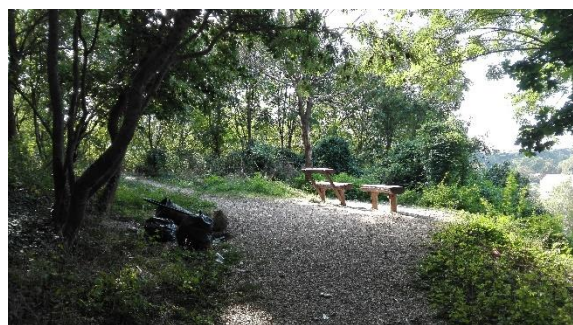
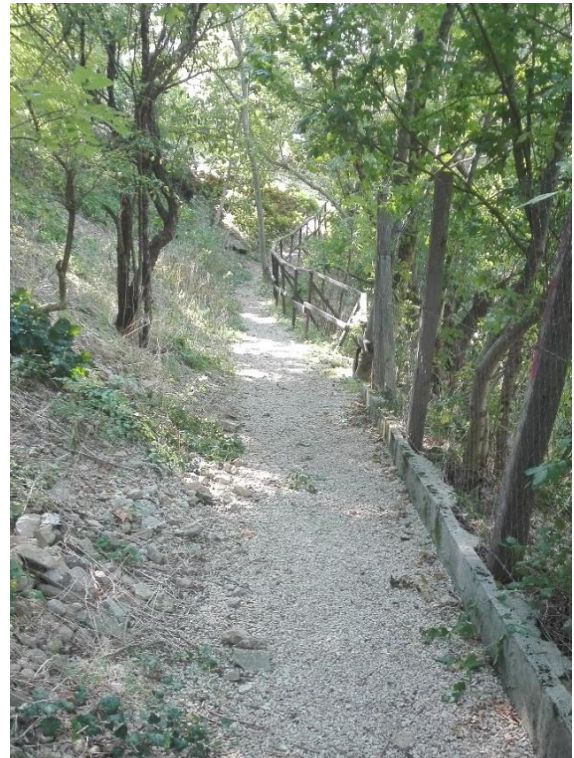
Kilátás az Árva utcáról

Sétaút

Sétaút

Pihenő a Giricses-lépcső mellett

Kilátás a Giricses-lépcsői pihenőhelyről

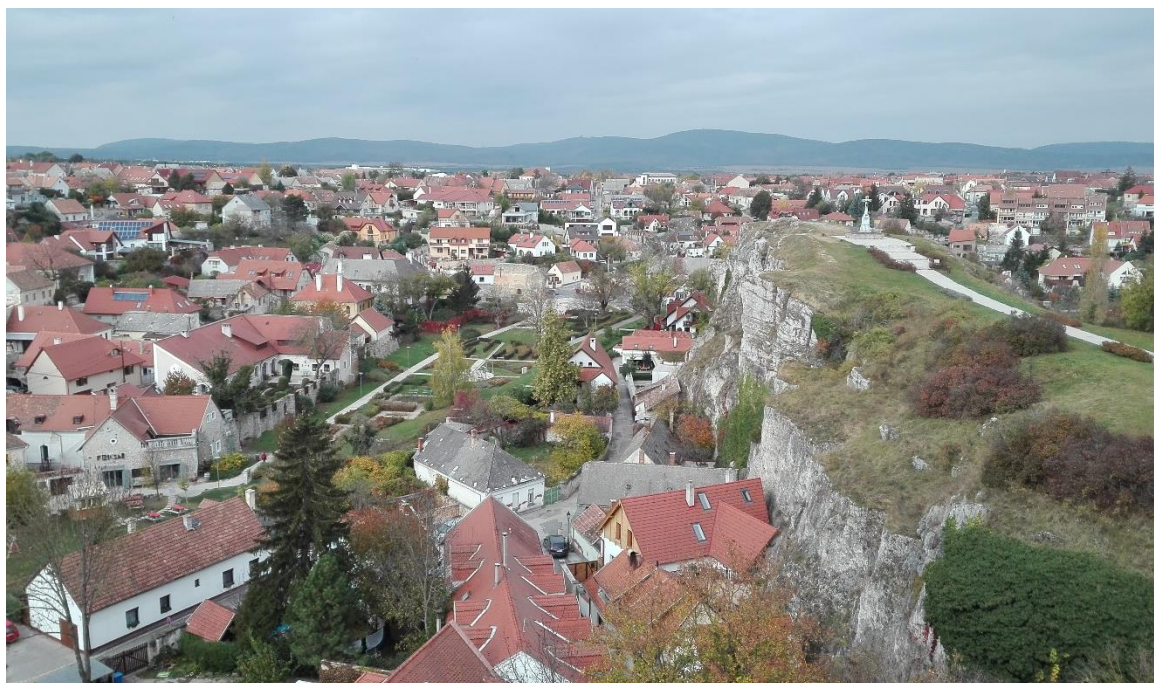
BENEDEK-HEGY

A Vár-hegy – kissé alacsonyabban fekvő – folytatása, a Benedek-hegy egyszerre látvány, és olyan hely, ahonnan parádés panorámát láthatunk. A kopár, a Séd völgye fölé függőleges sziklafalakkal magasodó Benedek-hegy, a rajta lévő kereszttel Veszprém harmadik szimbóluma a Vár és a Viadukt mellett. Lapos platója mintegy 200 méter hosszú, de csak 15-30 méter széles, így, ellentétben a Vár-heggyel, soha nem épült be. A Benedek-hegy leírása, ábrázolása már a középkori krónikáknak is kedvelt témája volt.

A Várnegyedből a Szent Mihály székesegyház mögötti lépcsőn juthatunk le a Benedek-hegy fennsíkjára. Innen lépcsősorok vezetnek a Séd völgyébe keleti és nyugati irányba egyaránt. A Várból levezető lépcsővel szemben „nyílik” a Benedek-hegyi sétaút. A régi korokból megmaradt, felújított „kapu” nyugati oldalán Tamás Ákos kerámiaművész alkotása a porcelánból készült Krisztus szobor, az Ecce Homo. Pár lépcső vezet a Benedek-hegyre, a burkolt sétány végén magasodik a kovácsoltvas kerítéssel övezett káptalani kereszt.

A panoráma minden irányban lenyűgöző, hátunk mögött a Várnegyed északi vége, a kilátóterasszal, Szent István és Gizella szobrával, a sziklaszirt oldalairól pedig a szépséges Veszprémvölgybe, távolabb a város északi és keleti területeire, valamint a Bakonyra nyílik felejthetetlen kilátás.

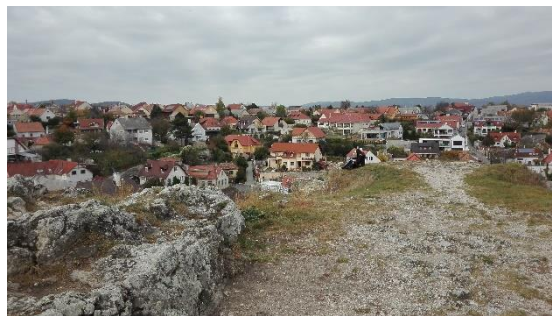
Érdekesség, hogy Veszprém három klasszikus kilátópontja – a Benedek-hegy, a Vár kilátóterassa és a Viadukt – kölcsönösen „figyelik” egymást: egyikről a másik tökéletesen élvezhető.

Benedek-hegy a Vár kilátójából

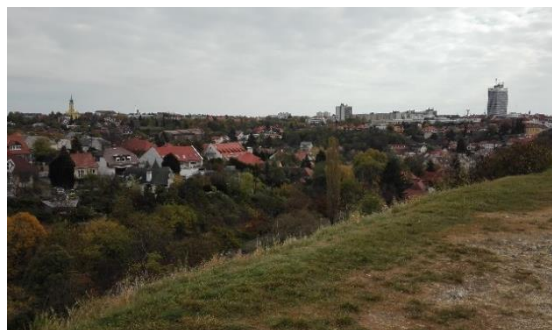
Kilátás nyugat felé

Kilátás észak, észak-nyugat felé

Kilátás észak, észak-kelet felé

Kilátás kelet, dél-kelet felé

Kilátás dél felé, a Vár irányába

LÁTÓHEGY

Veszprém délkeleti részén, a várost elkerülő útgyűrűn kívül helyezkedik el a Látóhegy, ahonnan a város nagy részét, a Bakonyt és az előtte elterülő fennsíkot vehetjük szemügyre.

Jákói Bernadett egy tanulmányában olvashatunk utalást a hajdani kedvelt kilátóra: A Bakonyi Osztály, az első turistaegylet városunkban, 1926-ban alakult, Cholnoky Jenő vezetésével. Túráik során a magaslati pontokra fókuszáltak, azok segítségével igyekeztek bemutatni a várost. Ennek köszönhetően alakult ki a kilátó-kultusz. Az *első kilátóhely* a város legmagasabb pontján, a *mai Látóhegyen* készült el, később, a harmincas évek végén a Szent István Jubileumi Vándorlás útvonalát érintő helyeken számos magaslati pont és kisebb kilátó épült. A Látóhegyi és a papodi kilátóból, valamint a Rhé Gyula múzeumigazgatóról, a Bakonyi Osztály elnökéről elnevezett kilátópontból mára semmi nem maradt, utóbbi romjai még fellelhetőek a mai Vasas-pálya mögötti erdősáv területén.

A Látóhegy tetején jelenleg vízmű védterület található, szögesdróttal bekerítve, elriasztó táblákkal körülvéve, katonai objektum hangulatát keltve. Így csak elképzelni tudjuk, milyen lehet a kilátás e magaslatról. Ám a kerítés elől is szép látvány nyílik: a szentkirályszabadjai reptérre, Gyulafiratótra, a Papodra, a Bakony íveire és az előtte lévő fennsíkra, a Csatár-hegyre, s a városra.

A látóhegyi magaslatot telepített erdő övezi, benne több helyen méhkaptárak sorakoznak. A kis utakon gyakran sétálnak, futnak, túráznak a veszprémiek, a Cholnoky lakótelepen élők kedvenc kutyasétáltató helye. A Látóhegynek facebook oldala is van – igaz, nem jelentős látogatottsággal.

Látóhegyi vízmű védterület

Látóhegyi domb

Kilátás a Látóhegyről

Kilátás a Látóhegyi domb lábától

VESZPRÉM KORÁBBI ÉVSZÁZADOKBAN ÉPÍTETT KILÁTÓ HELYEI

TŰZTORONY

A Vár dél-nyugati végén található a 48 méter magas Tűztorony. Kőből faragott, hengeres része feltehetően középkori, de pontos építési ideje nem ismert. 1810-ben egy földrengés során megrongálódott, a városi tanács le akarta bontani, s anyagát fel akarta használni a tervezett fecskendőház építéséhez. A városi nemesség azonban csak úgy járult hozzá – anyagilag is – a Fecskendőház építéséhez, ha a torony megmarad. Így azt rendbe hozták, és Tumler Henrik tervei alapján 1811 és '14 között megkapta ma is meglévő copfstílusú felső részét és körerkélyét. Ettől kezdve Vigyzótoronyként, tűzfigyelő helyként funkcionált, a II. világháború alatt légoltalmi figyelőszolgálat működött benne.

A rézzel fedett toronysisak fölé 70 cm átmérőjű aranyozott toronygomb és 2 méter magasságú díszes koronás címer került. 1945-ben vörös csillag váltotta fel a címet, amelyet 1956-ban levettek onnan, de véglegesen csak 1990-ben tűnt el, azóta a felújított magyar címer díszíti a tűztorony tetejét.

Ez az a hely, ahonnan a legszeleőbb ívben tekinthetünk körbe a városon. A teljes kört maga a Vár korlátozza, templomtornyai, többszintes házai észak felé takarják a kilátást. Ugyanakkor páratlan látványt nyújt maga a Vár, innen fentről.

Tűztorony

Kilátás kelet, észak-kelet felé

Kilátás dél, dél-nyugat felé (archív felvétel)

Kilátás észak felé (archív felvétel)

VÁRKILÁTÓ („VILÁGVÉGE”)

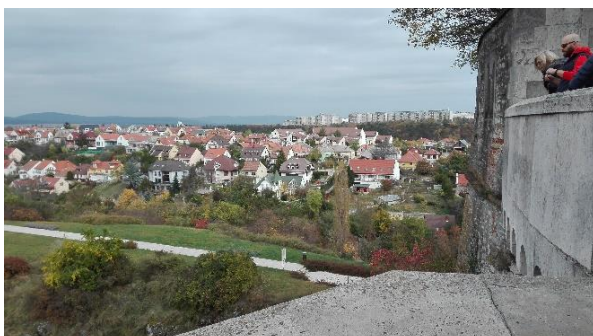
A Vár utca északi végén magasodik Szent István és Boldog Gizella szobra, Veszprém egyik jelképe. 1938-ban, a Szent István emlékében állították fel a szoborpárt, Ispánki József szobrász első köztéri alkotását. A szobor környezetét, magát a kilátóteraszt Bretz Gyula építész tervezte.

A Vár északi végpontját egy időben „világvégének” emlegették, nem véletlenül. A világvége érzés akkor erősödik meg igazán, ha a Vár végét jelző bástyán álló szoborpár „mögé” lépünk, a pár lépcsőfoknyival lejjebb és méternivel kijebb lévő teraszra.

Kelettől nyugatig körbenézhetünk innen: a Jutasi úti lakóteleptől, a Bakony széles panorámáján és a Dózsaváros, a Vár-alja zezgugos utcáin keresztül a Viaduktig, Gulya-dombig.

Kilátás észak felé

Kilátás kelet felé

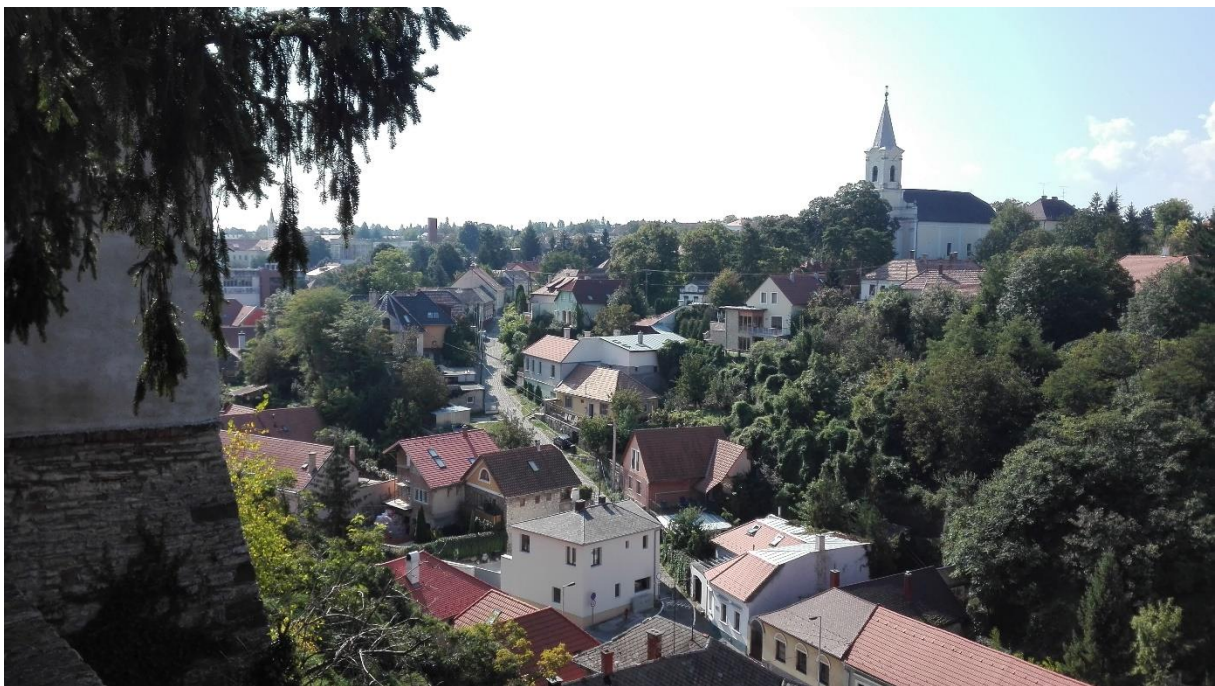
Kilátás nyugat felé

DUBNICZAY-PALOTA UDVARA

Egyedülálló kilátás nyílik a Dubniczay-palota udvarából nyugat felé: a Jeruzsálemhegy, rajta a református templom, a híres Szikla oldala, előtte a honvédség épületeivel, a Harmat utcai fennsík, a Viadukt látható innen.

Az 1751-ben elkészült kanonoki házat többször átépítették. A XIX. század közepén a nyugati oldalt „bezárták”, újabb szárnyal toldották meg az épületet. Szerencsére a XX. század elején elbontották ezt a részt, így a ház udvarának szellőssége és a páratlan kilátás visszatért.

Hasonló látvány tárul a Vár utca nyugati oldalán álló többi házból is a nézelődők elé, – Pannon Egyetem épülete, VEAB székház, Szaléziánium – ám e soron a Dubniczay-palotának van nyilvános udvara.

Kilátás dél-nyugat felé, a református templommal

Kilátás – „lelátás” – nyugat felé

Kilátás észak-nyugat felé

HŐSÖK KAPUJA TERASZA

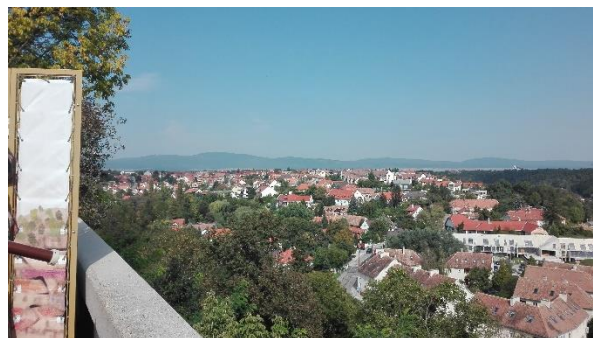
A Hősök Kapuja 1939-ben épült, 2013-ban újítták fel. I. világháborús emlékműnek készült, de elhelyezkedése, megjelenése alapján a turisták valódi várkapunak hiszik. A felújítás során mindkét funkcióját, üzenetét megerősítették.

Ahogy a Várba igyekvő áthalad a kapu íve alatt, kelet felé, egy 2013-ban kialakított terasz nyílik. E teraszcól szintén páratlan panoráma tárul elénk. Veszprém keleti oldalát teljes szélességében lehet innen látni: a Bakony vonulatait, a Pajta-kertet, a Margit templomot, a Jutasi úti lakótelepet, a Cserhát még megmaradt régi utcáit és új házait, valamint a Húszemeletes felső szintjeit.

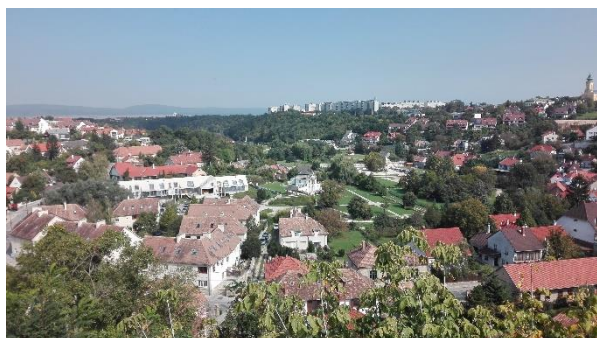
A Vár utca keleti oldalán álló épületekből – Érseki-palota, Pannon Egyetem épülete, ügyészség, volt piarista gimnázium – szintén szép kilátás nyílik Veszprém keleti oldalára, de ezek közül csak az Érseki-palota látogatható.

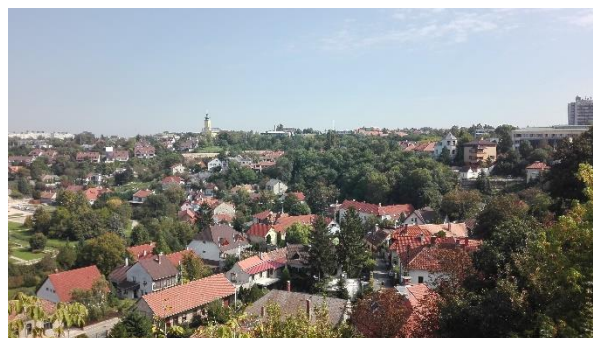
Kilátó terasz

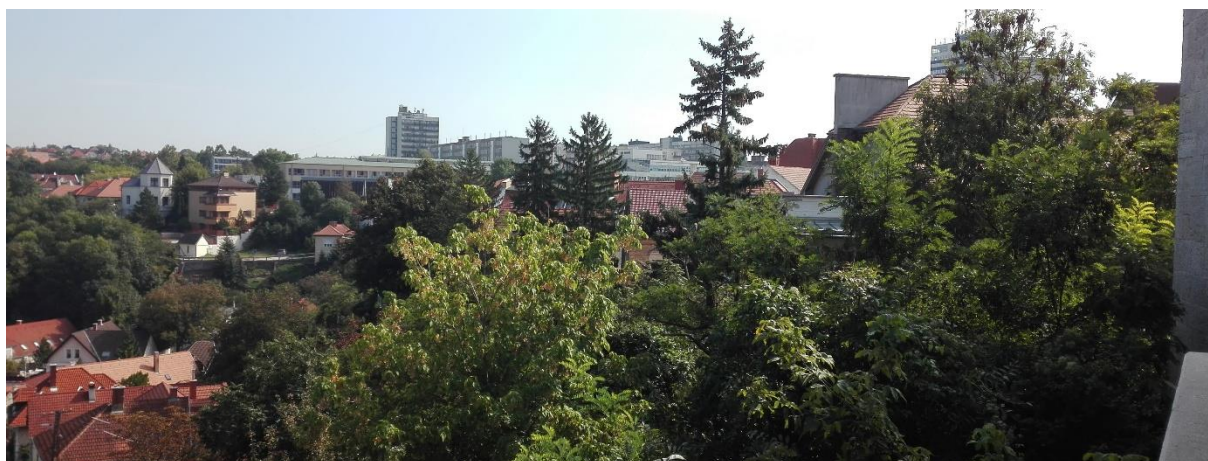
Kilátás észak, észak-kelet felé

Kilátás kelet felé

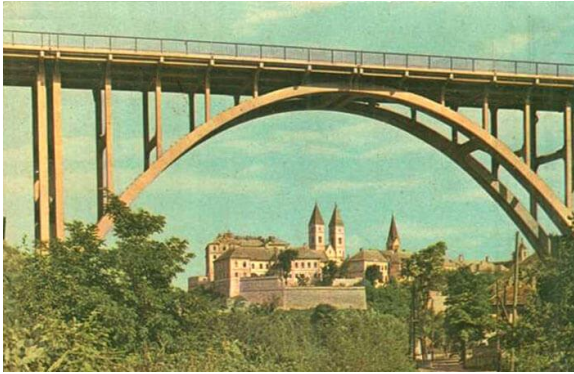
Kilátás kelet felé

Kilátás dél, dél-kelet felé

VIADUKT

Az 1937-ben elkészült Szent István völgyhíd az ország egyik legnagyobb és legszebb ívszerkezetű völgyhídja. Veszprém szimbóluma a királyi szoborpárral és a Benedek-heggyel együtt. A nagyív és a Dózsaváros felőli kisív találkozásánál egy sziklára alapozva alakították ki a Viadukt pihenőteraszát. Innen elsősorban nyugat felé, a Fejesvölgyre zavartalan a kilátás, a híd korlátja, a villanyoszlopok a Vár felé megtörik a látványt. Azonban a híd teljes hosszában csodálatos panorámában gyönyörködhetnek az – elsősorban gyalogosan – áthaladók.

Viadukt (archív felvétel)

Kilátás a Vár felé

Kilátás dél felé

Kilátás dél-nyugat felé

Kilátás nyugat felé

VESZPRÉM XXI. SZÁZADBAN ÉPÜLT KILÁTÓI

2000 után városunkban négy kilátó épült, valamennyi a HM Verga Veszprémi Erdőgazdaság Zrt. beruházásaként. Közülük hármat Magyar János építészmérnök tervezett. A szakmai információk tőle származnak.

CSATÁR-HEGYI KILÁTÓ

Építésének ideje: 2003

Tervezője: dr. Winkler Gábor

Helye: Csatár-hegy 086/2 hrsz.

Anyaga: fenyőfa

Magassága: járószint 8 méter; pihenőszintek 2,66 és 5,33 méteren

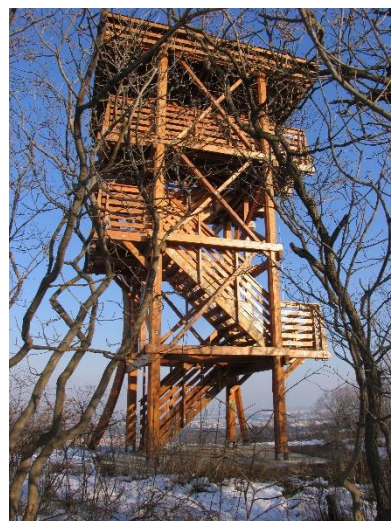
Kilátószint alapterülete: 27,5 négyzetméter

A jelenlegi kilátó helyén korábban a szintén fából készült Cholnoky kilátó állt. Ennek állapota jelentősen megromlott, a lépcsők és a korlát hiányosak voltak, így el kellett bontani.

A kilátó egy szintes, a fedett kilátóterasz alatt két pihenő szinttel. Kétkarú lépcső vezet fel a teraszra, amely a nyugati oldalon a tartó pillérek vonalán túl nyúlik. Itt a tető szélétől, a pillérek előtt, ívelt plusz tartópillérek találhatók, amelyek a talaj szintjén is a tető szélének vonaláig görbülnek. Ez a feltűnő két ív lágyítja, légiessé teszi az építmény amúgy szögletes szerkezetét. A kilátó jó állapotban van.

Helyszíne a Csatár-hegy csúcsán található tisztás, ahonnan szép kilátás nyílik Veszprémre, a város környéki erdőkre, a Séd-völgyre, Márkóra, Bándra, az Essegvár romjaira, Kab-hegyre, Nagyvázsönyra. Észak felé tekintve a Hajag és a Papod látszanak, északkeletre Várpalotát is sejthetjük.

A kilátó tövében egy emlékoszlop áll, rajta Cholnoky Jenő emléktáblája, amelyet 2016-ban avattak fel. A tisztáson padok, asztalok és tűzrakó hely található. Ideális kirándulóhely. A kilátóhoz autóval nem lehet eljutni, az ide vezető utat a víz „felszabdalta”, de gyalog több irányból is megközelíthető.

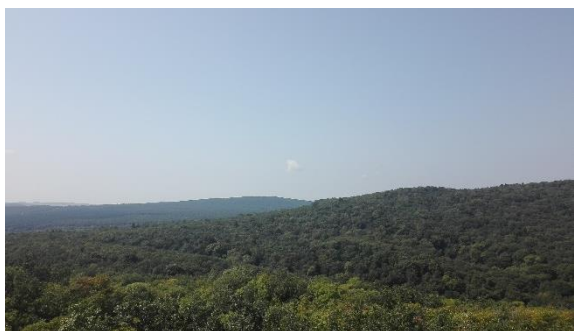
Kilátás észak – Márkó – felé

Kilátás nyugat – volt murvabánya – felé

Kilátás Veszprém felé

Kilátás nyugat felé

Emlékkő, emléktábla, információs tábla

GULYA-DOMBI KIS KILÁTÓ

Építésének ideje: 2006

Tervezője: Magyar János építész-mérnök

Helye: Gulya-dombi parkerdő, a Rovainemi lépcsőnél, 0404/3 hrsz.

Anyaga: fenyőfa

Magassága: járószint 4 méter; teljes magasság 10,6 méter

A HM Verga Zrt. – pályázati úton elnyert összegnek köszönhetően – a Gulya-dombon a meglévő 28 hektáros vegyes erdő parkerdővé fejlesztését kezdte meg a 2000-es évek elején. A parkerdő északkeleti oldalán épült meg az úgynevezett Gulya-dombi kis kilátó, amelyről a Vár, a Viadukt, a Jutasi úti lakótelep, a Dózsaváros látszik, előtérben a Fejesvölgy erdős részeivel.

A kilátó pontos mása a Kab-hegyi Kinizsi kilátónak. A terv a Kab-hegyre készült, ahol eredetileg egy magasles állt. Ennek méreteihez igazodva született meg a kilátó terve. Végül úgy alakult, hogy Veszprémben négy évvel korábban építették meg a kilátót, mint a Kab-hegyen.

A kilátó Veszprémben az erdő bemutatását is szolgálja, ezért kialakítása annak világát idézi. Formája nemcsak erdei vadlesre utal, hanem stilizált fát is idéz. Négyzet alapú gúla, keleti oldalán egy karú, kissé meredek lépcsővel. A terasz járószintje 4 méter magasságban található, a gúla mind a négy oldalán körbejárható. A lépcső a fő oldalra vezet, ahonnan a városra lehet rálátni. A gúla a terasz közepén folytatódik, hegyesszögű csúcsban végződik; a terasz szintjétől felfelé, középmagasságtól fával, majd rézlemezzel rácsozott, a csúcson rézlemezzel borított gömb – volt, amíg el nem lopták.

A kilátó jó állapotban van, néhány szerelmezpár bevéését leszámítva.

A kilátó alatti területről szintén csodás panoráma tárul a látogatók elé. Itt pihenőhelyet is kialakítottak, padokkal, információs táblával.

Rálátni az erdő szintjére

Információs tábla, pihenő hely

A kilátó lábától is szép a panoráma

Kab-hegyi kilátó, a hasonmás

Kilátás a városra

JUTAS VITÉZ KILÁTÓ

Építésének ideje: 2014

Tervezője: Magyar János építészmérnök

Helye: Fenyves utca 2357/2 hrsz.

Anyaga: vörösfenyő

Magassága: járószint 6,15 méter

Alapterülete: bruttó 44,5 négyzetméter, kilátószint alapterülete 11,8 négyzetméter

Az úgynevezett Csiga kilátó az organikus jellegű növekedést jelképező, algoritmikus-spirál alaprajzból és erre állított kúppalástból áll. Az algoritmikus, úgynevezett „növekedési spirál” az élő természetet legjobban leíró matematikai modell, a Fibonacci számsor, az aranymetszés kiinduló eleme. Az építmény palástja is a Fibonacci számsor szerint emelkedik. A kilátó palástján és magján az eltérő színű farönkök a fenti számsort ábrázolják, a számsor elemeinek megfelelően 1-2-3-5-8-13 méter hosszúak.

A kilátó színtelen védőszerrel kezelt, hántolt vörösfenyő rönkökből készült, amelyeket, a lépcsőt is tartó spirálisan meghajtott horganyzott acél zártszelvényhez rögzítettek. A kilátószintre félbevágott farönk lépcsőn jutunk fel. Az alkalmazott fa megjelenése rusztikus. A lépcső is követi a növekedés ütemét, a pihenők közti egyes lépcsőkarokon 1-2-3-5-8-13 fellépést számolhatunk meg.

A kilátó 101 darab vörösfenyő törzsből épült, a közepén álló rönk 13 méter magas. Az építmény alulról, oldalról nyitott, így a forma negatívját is lehet látni, „bele lehet bújni”. Az alkotó elemek közötti réseken átlátni, ezeken átsüt a nap.

A forma aktualitását fokozza, hogy a területen, és a szomszédos kőbányában ammonitesz őslények – fenti spirállal leírható – csiga alakú vázait találták.

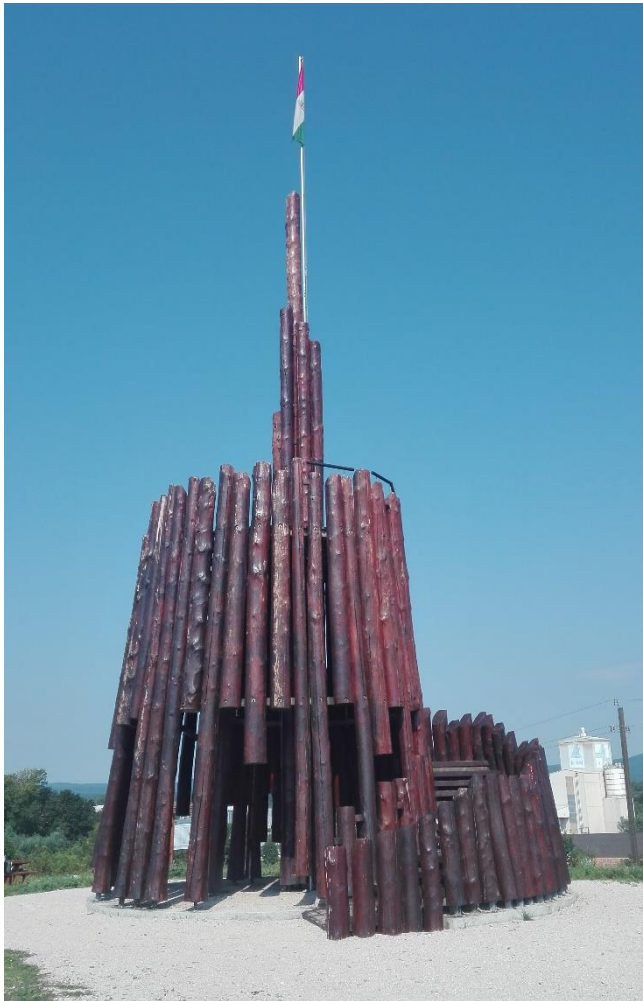
A kilátó mellett a turizmust szolgáló erdei bútorok, (pad, asztal, szemetes, korlátrendszer) került kialakításra. Kissé távolabb futópálya, tanösvény és kültéri padok is vannak, így ideális terep sportoláshoz, vagy hétvégi sétákhoz. A kilátó és a sportpályák autóval is megközelíthetők.

A kilátó helyszíne meglepő, ráadásul nem jelentős magaslaton áll, a volt nagy kőbánya északi platóján. Két tény igazolja elhelyezkedését. A Savaria-Aquincum útvonal – amely városunkban a Laczkó-forrástól, a Séd vonalát követve haladt Kádártáig – épp ezen a területen kapcsolódott a Balatontól jövő – Balácán átvezető – észak-déli római úttal.

A beruházó Verga Zrt. „A jövő a kezünkben van” című közjóléti beruházás-sorozat keretén belül építtette a kilátót, s terveiben szerepelt a kilátó és az aktív pihenésre, sportolásra alkalmas terület mellett egy, a volt Jutasi úti laktanya területén kialakítandó látogatóközpont – „zöld központ” – létrehozása is. Így a kilátó és a látogatóközpont szoros kapcsolatban, egységként szerepelt volna.

A Jutas vitéz kilátóból elsősorban földrajzi látnivalók tekinthetők meg: dél felé az Aranyosvölgy, távolban a Vár kontúrjával, észak felé pedig a Bakony vonulatai. Ez utóbbi látványát sajnos rontják az északi iparterület létesítményei.

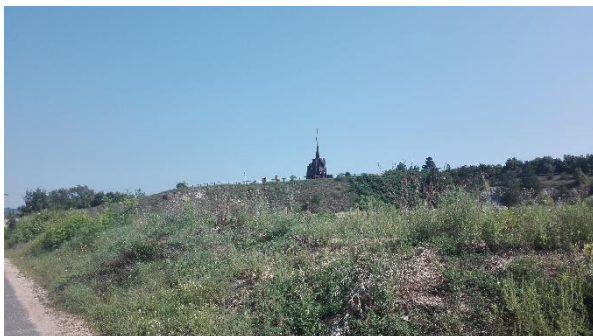
Érdekesség, hogy e területre két kilátó terve is elkészült, sőt, mindkettő engedélyt is kapott. A másik egy minimalista, több teraszos, szögletesebb elképzelés volt. A szakmai döntéshozók egyenlő arányban támogatták a két tervet, a döntést a beruházóra bízta. A megvalósult beruházás 41 millió forintba került.

A kilátó

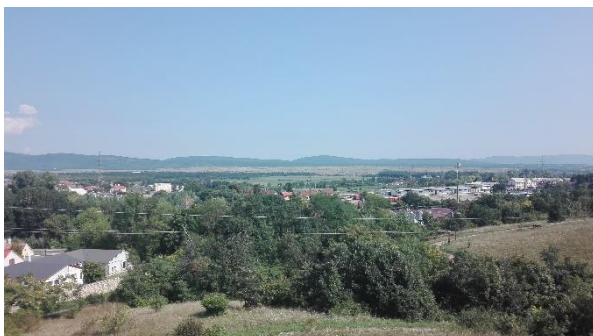
Belülről is látható

Kilátó, nem túl magasan

Kilátás észak-nyugat felé

Kilátás észak-kelet felé

Kilátás észak, a sétaút, a tornapályák felé

Kilátás az Aranyosvölgyre

Képek az építéséről:

GIZELLA KILÁTÓ

Építésének ideje: 2015

Tervezője: Magyar János építész-mérnök

Helye: Gulya-dombi parkerdő 0404/3 hrsz.

Anyaga: horganyzott acél

Magassága: járószint 17,5 méter; teljes magasság 22 méter

Alapterülete: 4,5 méter sugarú kör, kilátószint alapterülete 16 négyzetméter

A Verga Zrt. a Veszprém észak-nyugati határában, a Gulya-dombon lévő 30 hektáros vegyes erdő közjóléti parkerdővé fejlesztése keretén belül építtette a Gizella kilátó helyén lévő korábbi, fa szerkezetű kilátót, 2008-ban, szintén Magyar János tervei alapján. A fából készült építmény a kiskilátó megmagasított változata volt, két terasszal. Ez azonban tönkrement, úgy is lehet fogalmazni, hogy „lebontotta az erdő”. Bár voltak elképzelések a megmentésére, végül úgy döntöttek, hogy a fa kilátót elbontják, alapjára új, fém kilátót építenek.

Már 2008-ban, a fejlesztési koncepcióban megfogalmazódott, hogy az erdő súlypontjában, egy csaknem 12 méter magas járószintű kilátót építenek, amely a turisztikai funkció mellett az erdő életének tanulmányozását is segíti, továbbá a katasztrófavédelmi igazgatóság az erdei tüzek megelőzésének megfigyelőpontjaként is használná.

A Gizella kilátó a lebontott kilátó helyén, a kialakult kelet-nyugati irányú gyalogösvény mellett épült, s 17,5 méteres járószintjével magasabb lett elődjénél. A kilátóról 360 fokos panoráma nyílik, északon a Bakony vonulatát lehet látni, keleten Gyulafirátót, Kádárta, Veszprém városa látszik, délen a Csopakot, Balatonfüredet övező erdők, a Balaton-felvidék hegyei, nyugaton a Déli-Bakony. A kilátó földúton közelíthető meg, gyalogosan. Gépkocsi számára is alkalmas az út, ám a parkerdő szabályzata értelmében környékére autóval behajtani tilos.

A kilátó a régi kilátó alapjait részben felhasználva készült, így az építéséhez földmunkára nem volt szükség. A lehetséges alaprajzi sémák közül a köralaprajzot választották a lágyabb, természethez közelebb – a fák törzsére emlékeztető – formavilága miatt.

A klimatikus és bakteorológiai viszonyok, a fa kilátó pusztulása miatt döntött úgy az építető, hogy acélból készüljön. Könnyed, az acélszerkezet előnyeit bemutató konstrukció lett, amelyben a tartóváz a formától nem különül el; csipkeszerű, könnyed, a háttérben lévő erdő látványát nem kitakaró, áttört szerkezetű.

Formája parabolikus hiperboloid: alsó-felső kör alaprajzra állított, egyszerű, megdöntött egyenesekből képzett forma, amely a torony kontúrját ívesen jeleníti meg. Az alkotó egyeneseket két irányban körbevezetve csipkeszerű palást képződik, megadva ezzel a szélrácsot, és a „függőleges” tartóvázat is. Az így kialakult könnyedséget, átláthatóságot erősíti a segédszerkezetek hasonló kialakítása, az áttört pihenő, a lépcsők, a pengeszerű acél korlátok.

A kilátószint fedett, az átláthatóságot szintén fokozza, hogy a kúpalakú, kis hajlású tetőre üvegfedés került. Így nemcsak 360 fokban lehet körbetekinteni, de az égre is fel lehet nézni.

A kilátó hét emeletes, mindegyik szintjén körbe lehet sétálni. A szintek közti lépcsők egykarúak, egymással párhuzamosak, így az építmény belső szerkezete is harmonikus látványt nyújt. Az igazi panoráma természetesen a legfelső szintről tárul elénk, ám másik funkciója – bepillantás az erdő életébe – az alsóbb szintekről is érvényesül.

A szerkezetnek köszönhető, hogy a kilátó „zenél”. Részben a szél levegője szólaltatja meg, részben a rajta járók lépszaja alakul át csengettyűhanggá.

A kilátó 66 tonna horganyzott acélból készült, a beruházás összege 55 millió forint volt. Környezete rendezett, pihenő paddal, információs táblával. Állapota jó, bár már ezen a kilátón is megjelentek az „itt jártam” és „szeretlek” feliratok.

Gizella kilátó

A lebontott Gulya-dombi nagy kilátó

Kilátás a város felé

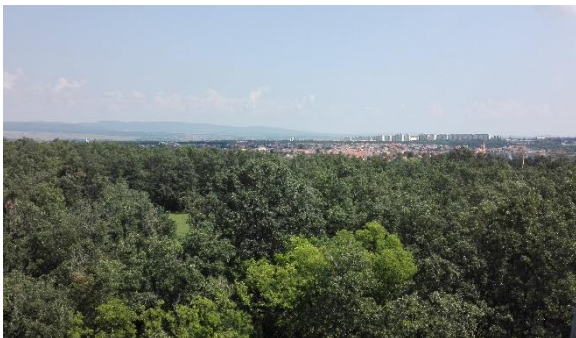
Kilátás a Csatár-hegy felé

Járófelület a kilátón

Kilátás épület-szerkezettel

Kilátás észak-kelet felé

Az üvegfedél

Képek az építéséről:

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat:

Hozzájárulok az általam készített fotók felhasználásához.

2018. október 30.

Dr. Herth Viktória

Hozzájárulok az általam készített fotók felhasználásához.

2018. október 30.

Magyar János